

שחרית

overzicht

שחרית Shacharit	Voorbereiding	1. ברכות השחר <i>Birchot ha-sjachar</i> 2. עקידה <i>Akeda</i> 3. קרבנות <i>Korbanot</i>						
	פסוקי דזמרא <i>Psoeke de-zimra</i>	1. מזמור שיר <i>Mizmor Sjier</i> (Psalm 30 תהילים ל') 2. ברוך שאמר <i>Baroech sje-amar</i> 3.1. הודו <i>Hodoe</i> 3.2. Psalm 100 תהילים ק' 4. יהי כבוד <i>Jehi kevod</i> 5. הלל <i>Hallel</i> 6. ברוך יי לעולם <i>Baroech Adonai Le-Olam</i> 7. ויברך דויד <i>Va-jvarech Davied</i> 8. אתה יהוה לבדך <i>Atta Hoe Adonai Levadecha</i> 9. אז ישיר <i>Az Yasjier</i> 10. ישתבח <i>Jisjtabach</i>						
	Centrale gebeden	<table><tr><td>1. ברכו <i>Barechu</i></td></tr><tr><td>2. יוצר אור <i>Jotser Or</i></td></tr><tr><td>3. אהבה רבה <i>Ahava Rabbah</i></td></tr><tr><td>4. שמע <i>Sjma</i></td></tr><tr><td>5. אמת ויציב <i>Emet Va-jatsiev</i></td></tr><tr><td>6. עמידה <i>Amida</i></td></tr></table>	1. ברכו <i>Barechu</i>	2. יוצר אור <i>Jotser Or</i>	3. אהבה רבה <i>Ahava Rabbah</i>	4. שמע <i>Sjma</i>	5. אמת ויציב <i>Emet Va-jatsiev</i>	6. עמידה <i>Amida</i>
	1. ברכו <i>Barechu</i>							
2. יוצר אור <i>Jotser Or</i>								
3. אהבה רבה <i>Ahava Rabbah</i>								
4. שמע <i>Sjma</i>								
5. אמת ויציב <i>Emet Va-jatsiev</i>								
6. עמידה <i>Amida</i>								
Afsluiting	1. תחנון <i>Tachanoen</i> <table><tr><td>2. קריאת תורה <i>Tora-lezing</i></td></tr></table> 3. אשרי <i>Asjre</i> 4. Psalm 20 תהילים כ' 5. ובא לציון <i>Uva le-Tsion</i> <table><tr><td>6. עלינו <i>Alenoe</i></td></tr></table> 7. שיר של יום <i>Sjier sjel Jom</i> 8. קדיש <i>Kaddiesj</i> 9. אין כאלהינו <i>Een ke-Elohenoe</i>	2. קריאת תורה <i>Tora-lezing</i>	6. עלינו <i>Alenoe</i>					
2. קריאת תורה <i>Tora-lezing</i>								
6. עלינו <i>Alenoe</i>								

שחרית

1 Voorbereiding

1.1 Birchot ha-sjachar

Birchot ha-sjachar (ברכות השחר, “ochtend-lofzeggingen”) worden gezegd bij het begin van de ochtenddienst, inhoudende dank aan God voor de nieuwe dag. De volgorde van deze zegenspreuken is niet halachisch vastgelegd, en kan daardoor variëren per editie van het gebedenboek. Meest is er sprake van een min of meer logische orde gebaseerd op de volgorde van handeling bij en na het opstaan.

Al netilat yadayim De lofprijzing over de rituele wassing van de handen, na het opstaan.

Asher yatzar De lofprijzing in verband met het functioneren van 's mensen lichaam. Deze beracha wordt ook steeds gezegd na gebruikmaking van het toilet.

Elohai neshama Dank aan God voor de terugkeer van de ziel in het lichaam. Dit refereert aan de gedachte dat tijdens de slaap de ziel het lichaam verlaat en men dan als het ware “semi-dood” is.

Zegenspreuken over de Tora-studie. Het is strict verboden Tora te studeren voor men deze beracha heeft gezegd. Een van deze berachot is gelijkkluidend aan de tekst die men zegt wanneer men voor een alija wordt opgeroepen. Aangezien het niet is toegestaan iets te doen tussen het uitspreken van een beracha en het uitvoeren van de bijbehorende mitswa worden er na deze berachot enkele stukjes tekst uit de schriftelijke en mondelinge leer geciteerd, en wel Be-Midbar (Num.) 6:24-26 (de priesterzegen), Misjna Pea 1:1, en Talmoed Sjabbat 127a.

1.2 Akeda

In veel gemeenten wordt de geschiedenis van het “binden van Jitschak” (Bresjiet (Gen.) 22:1-19) gelezen na de serie ochtend-berachot beginnend met: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן לְשָׁכְוִי בֵּינָה, “Geprezen bent U, Eeuwige, onze God, koning van de wereld, die de haan het instinct gegeven hebt om onderscheid te maken tussen dag en nacht.”

1.3 Korbanot in de dagelijkse ochtenddienst

Het volgende is in overeenstemming met de Asjkenazische liturgie

1. *Kijor* Beschrijving van het bassin met zuiver water om te wassen alvorens de *korbanot* (offers) aan te raken (vgl. Sjmot (Ex.) 30: 17-21).
2. *Troemat Ha-desjen* Het verwijderen van de as van het *korban ola* (hefoffer), (vgl. Va-Jikra (Lev.) 6:1-6).
3. *Korban Tamied* De voortdurende dagelijkse offers (vgl. Be-Midbar (Num.) 28:1-8).
4. *Ketoret* allerlei welriekende stoffen (vgl. Sjmot (Ex.) 30:34-36;7-8; Bab. Talmoed *Kritut* 6a; Jer. Talmoed *Yoma* 4:5; 33a).
5. *Korban Moesaf* Toegevoegde offers voor Sjabbat (vgl. Be-Midbar (Num.) 28:9-10).
6. *Korban Rosj Chodesj* Offer voor de Nieuwe Maand (vgl. Be-Midbar (Num.) 28: 11-15).
7. *Zevachiem* Hoofdstuk 5 van Misjna-tractaat *Zevachim* wordt dan gelezen (hier in de *siddoer*

geplaatst omdat het alle offers zonder discussie behandelt).

8. *Rabbi Jisjmael omer* De dertien hermeneutische regels van Rabbi Jisjmael (uit de inleiding op *Sifra*).
9. *Jehi Ratson* Het studeergedeelte eindigt met “Moge het Uw wil zijn ..” dat de Tempel hersteld wordt en de offerdienst weer hervat wordt.

2 Pesoeke de-Zimra

Na de inleidende psalm 30 beginnen de *Pesoeke de-Zimra* (פסוקי זמרה) met *Baroech sje-amar* (ברוך שאמר), terwijl ze eindigen met *Jisjtabach* (ישתבח). Beide teksten zijn zegenspreuken, waardoor men het gevoel krijgt dat de *Pesoeke de-Zimra* één samenhangend gebed is. Beide teksten, *Baroech sje-amar* en *Jisjtabach*, worden staande gezegd, echter in sommige gemeenten bestaat de gewoonte ze op Sjabbat zittend te zeggen.

2.1 Mizmor Shir Psalm 30

Psalm 30, bekend als Mizmor Shir, vormt een deel van het dagelijkse gebed, als inleiding op de *Pesoeke de-Zimra*. Het is in de 17e eeuw ingevoerd op deze plaats als een herinnering aan de ochtendlijke tempeldienst.

2.2 Baroech sje-amar

Baroech sje-amar (ברוך שאמר, “gezegend Hij die spreekt”) is de feitelijke openingslofzegging van de *pesoeke de-zimra*. De gebruikelijke versie van *Baroech sje-amar* bevat 87 woorden. 87 is de getalswaarde van het Hebreeuwse woord *paz* (פז, "fijn goud"). Er bestaat een alternatieve versie in Sefardische gebedenboeken, soms naast de gebruikelijke versie afgedrukt.

Herkomst

Saadja Gaon heeft het lezen van *Baroech sje-amar* voor sjabbat verplicht gesteld, maar in Frankrijk is later het gebruik ontstaan om het dagelijks te zeggen. [In de Sefardische en Oriëntaalse liturgie is het gewoonte alle op Sjabbat toegevoegde psalmen te zeggen voorafgaand aan *Baroech sje-amar*.]

Aspecten van God

In deze lofzegging komen zeven aspecten van God aan de orde:

1. God sprak en de wereld ontstond.
2. God spreekt, doet, schrijft voor en doet in vervulling gaan.
3. God is barmhartig.
4. God beloont hen die Hem vrezen.
5. God is eeuwig.
6. God redt en verlost mensen.
7. Gods Naam moet geprezen worden.

2.3 Dankliederen

Oorsprong

Volgens de traditie zijn dit dagelijkse in de tempel gezegde dankliederen die in de synagogedienst zijn overgenomen / bewaard gebleven.

Plaats in de dienst

In de Asjkenazische liturgie gezegd na *Baroech sje-amar*, in de Sefardische rite ervoor.

2.3.1. Hodoë

Hodoë L-Adonai Kir'u Bi-Sjmo (הודו ליי קראו בשמו, “dankt de eeuwige, roept Zijn Naam aan”), of kort *Hodoë* (uit Divre Ha-Jamiam i (i Chron.) 16:8-36). Dit danklied werd voor het eerst uitgesproken door Davied toen hij de Ark uit handen van de Philistijnen terug kreeg.

2.3.2. Psalm 100

Psalm 100 dankt God voor alle wonderen die ons dagelijks redden van allerlei vaak zelfs niet-herkende gevaren. (Psalm 100 wordt niet gezegd door Asjkenazim op Sjabbat, feestdagen, de avond van Jom Kippoer, en de tussendagen van Pesach. Sefaradim zeggen psalm 100 wel op Sjabbat).

2.4 Jehi kevod

Jehi kevod (יהי כבוד, “de Glorie [van de Eeuwige] zij”) wordt dagelijks gezegd voorafgaand aan *Asjre*. Het gebed toont hoezeer God verheven is boven hemel en aarde.

De opeenvolging van *Jehi kevod* en *Asjre* is niet zonder betekenis. Het symboliseert de verbinding die er bestaat tussen beide, die God laat zien als de helper en trooster wiens liefde altijd nabij is.

De Aikenazische versie heeft 18 versregels, een constante in dit gedicht. Verder wordt hierin 21 maal Gods Naam genoemd, verwijzend naar de 21 versregels van het *Asjre*.

In het eerste deel wordt God beschreven als de meester over de natuur, in het tweede deel als meester over de geschiedenis.

Opbouw

Jehi kevod bestaat uit de volgende teksten:

Tehilliem (Ps.) 104:31, 113:2-4, 135:13, 103:19, Divre ha-Jamiam (Kron.) i 16:31, Tehilliem 10:16, 92:1, Sjemot (Ex.) 15:18, Tehilliem 10:16, 33:10, Misjle (Spr.) 19:21, Tehilliem 33:11, 33:9, 132:13, 135:4, 94:14, 78:38, 20:09. De Jemenitische rite voegt nog Tehilliem 46:12 in.

2.5 Hallel (Pesoeke de-Zimra)

Het *Hallel* (הלל) van *Pesoeke de-Zimra* (פסוקי דזמרא) bestaat uit een selectie van zes psalmen, en wel *Ashre* (vooral Tehilliem 145) gevolgd door Tehilliem 146-150. Normaal wordt de term *Hallel* gebruikt voor de Tehilliem 113-118. Dit gewone Hallel wordt alleen gezegd op feestdagen. Daarom noemt men het *Hallel* van de *Pesuke de-Zimra* wel het “dagelijkse *Hallel*”. Deze Psalmen worden gezegd omdat ze volledig over de lofprijzing van God gaan. In oorsprong bestonden de *Pesoeke de-Zimra* alleen uit deze Psalmen en was het zeggen ervan een vrije keuze. Er bestaan verschillende tradities over het dagelijks

zeggen van *Hallel*. Een opvatting stelt dat het zeggen ervan godslasterlijk is, een andere dat het prijzenswaardig is. Het reciteren van deze Psalmen, die niet het gebruikelijke *Hallel* vormen, maar toch zo genoemd worden is een soort tussenoplossing.

2.5.1 Asjre

Het *Asjre* (אשרי, “gelukkig”) wordt tenminste drie maal daags gebeden, tweemaal gedurende Sjachariet, eenmaal gedurende Mincha. Het gebed bestaat uit Tehilliem 145 compleet, met één vers uit Teh. 84 en één uit Teh. 144 toegevoegd aan het begin en een vers uit Teh. 115 aan het slot. De eerste twee toevoegingen beginnen beide met *Asjre*, die daarmee de naam aan dit gebed geven.

2.6 Baroech Adonai Le-Olam

Baroech Adonai le-Olam (ברוך יי לעולם, “de Eeuwige zij geprezen voor altijd”) bestaat uit een aantal verzen die beginnen met *Baroech* (ברוך, “gezegend”). Het bestaat uit vier verzen: Teh. 89:53, 135:21, 72:16-19. Het woord Amen in het eerste vers wordt twee keer gezegd om er nadruk op te leggen.

2.7 Va-jvarech Davied

Va-jvarech Davied (ויברך דויד, “en Davied zegende”), is samengesteld uit Divre ha-Jamiem (Kron.) i 29:10-13. Davied heeft deze woorden gezegd op een van de meest indrukwekkende momenten in zijn leven, namelijk toen hij te horen kreeg dat hij de Tempel niet mocht bouwen, maar wel voorbereidingen voor zijn zoon Sjloomo mocht treffen. Er bestaat een gewoonte om bij de voordracht van deze verzen geld te geven voor een goed doel (behalve op Sjabbat en Jom Tov), zoals Davied deed. Merk op dat Davied alleen de aartsvader Ja'akov noemt in deze verzen, hetgeen verbonden wordt met het feit dat van de aartsvaders alleen Ja'akov geld opzij zette voor de tienden. In sommige Sefardische gemeenten wordt een collectebus rondgegeven op dit punt in de dienst met daarop de woorden Vajevarech Davied. Het zeggen van deze verzen is in de 13de eeuw ingevoerd door Rabbi Meir van Rothenburg.

2.8 Atta Hoe Adonai Levadecha

Atta Hoe Adonai Le-Vadecha (אתה הוא יי לבדך, “U bent het, eeuwige, U alleen”) is samengesteld uit Nechemja 9:6-11. Ook het reciet van deze verzen is in de 13de eeuw ingevoerd door Rabbi Meir van Rothenburg. Dit stukje tekst wordt in de meeste Siddoeriem in twee aparte paragrafen afgedukt. De scheiding ligt in het midden van het derde vers (Nech. 9:8). Dit verwijst naar de verandering van de naam van Avraham, eerst Avram later Avraham, waardoor volgens de traditie wordt duidelijk gemaakt dat hij van een eenvoudig stamhoofd tot de vader van een menigte van volkeren wordt.

2.9 Sjirat Ha-Jam

Shirat Ha-Jam (שירת הים, “Het Lied bij de Zee”), ook bekend als *Az Jasjir Mosje* (אז ישיר משה, “toen zong Mosje”), is een gedicht uit Sjemot (Ex.) 15:1-18, gevolgd in de verzen 20 en 21 door het lied van

Mirjam en de andere vrouwen. De Israëlieten zongen dit lied na het oversteken van de Roze Zee, waarbij de Egyptische tegenstanders omkwamen.

2.10 Jisjtabach

Jisjtabach (ישתבח, “[God] zij geprezen”) is een gebed waarin twee thema's aan de orde konne: Gods macht, die onze lofprijzingen verdient, en de noodzaak om God altijd te prijzen. In deze tekst speelt het getal 15 een rol. Er komen in het eerste deel 15 uitdrukkingen voor die lofprijzing inhouden, en in het tweede deel 15 uitdrukkingen die zegen inhouden. Het getal 15 is de getalswaarde van de verkorte vorm van de Naam van God: *Ja* (יה), en Davied dichtte vijftien Opgangspsalmen (Tehilliem 120–34). De auteur van deze tekst is onbekend, maar merk op dat de woorden 2 - 5 met hun beginletters de naam שלמה, *Sjlomo*, aangeven.

3 Centrale gebeden

3.1 Barechu

Barechu (ברכו) wordt gezegd voorafgaand aan de zegenspreuken over het *Sjma* tijdens Sjachariet en Maariv, en bij *Kerie'at Tora*. De voorganger roept luidt “*Barechu* ..” “Gezegend zij de Eeuwige, de gezegende!”, en de gemeente antwoordt “Gezegend zij de Eeuwige, de Gezegende voor eeuwig en altijd.” De voorganger herhaalt het antwoord van de gemeente om niet de indruk te wekken dat hij hier niet achter zou staan.

3.2 Jotser or

Jotser or (יוצר אור, “Schepper van het licht”), ook genoemd *Birkat jotser* (ברכת יוצר, “zegenspreuk van de Schepping”), is de eerste van twee lofprijzingen gezegd voor het *Sjma*. Volgens de Midrasj hebben Adam en Chavva deze zegenspreuk als eersten gezegd. Het eerste vers is ontleend aan Jesaja 45:7. Na de zegenspreuk in kwestie wordt op weekdays (ook als het feestdagen zijn) de tekst *ha-meir la-arets* (המאיר לארץ, “Hij die de aarde verlicht”), gezegd, een acrostichon op het Hebreeuwse alfabet. Op Sjabbat wordt een langere tekst gezegd, beginnend met *Ha-Kol Jodoecha*, gevolgd door een ander acrostichon op het Hebreeuwse alfabet.

3.3 Ahava rabbah

Ahava rabbah, אהבה רבה, “overvloedige liefde,” wordt gezegd direkt voor het *Sjma*. Deze tekst werd definitief vastgesteld in de tijd van de Geonim. In deze tekst dankt men God voor de liefde betoond aan zijn volk, en voor de gave van de Tora. *Ahava Raba* wordt hier door de Asjkenazim gezegd. In de Sefardische ritus zegt men hier *Ahavat Olam*. De gewoonte van de Asjkenaziem om *Ahava rabba*

tijdens Sjacharit, en *Ahavat Olam* tijdens Maariv te zeggen is een compromis. De Talmud geeft tegenstrijdige visies over welke tekst geciteerd dient te worden. De langste tekst, *Ahava Rabbah*, wordt nu 's morgens gezegd, en *Ahavat Olam* 's avonds.

Ahava rabbah past direkt voor het *Sjma* omdat de tekst Tora-studie vereist, en die volgt door de citaten uit Tora in het *Sjma*. Men “studeert ook Tora” in het gedeelte *Birkat Ha-Sjachar*. Als men het daar echter niet doet dan is het voldoende om het hier te doen. Alleen het reciteren van het *Sjma* is echter niet voldoende. Tijdens *Ahava rabbah* pakt men de vier Tsitsiet bij elkaar bij de woorden וְהָבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע בְּנִפּוֹת הָאָרֶץ “Breng ons in vrede uit de vier windstreken van de aarde.” Men houdt ze vast gedurende het *Sjma*, kust ze vier keer bij de derde afdeling van het *Sjma* en éénmaal bij *Va-jatsiev* (de paragraaf die volgt op *Sjma*) en laat ze dan los. De handeling is een symbool voor het bijeenbrengen van het Joodse volk.

3.4 Sjma Jisrael

Sjma Jisrael (שְׁמַע יִשְׂרָאֵל; "Hoor, [O] Israel") zijn de eerste twee woorden van een citaat uit Tora, die als titel dienen (soms nog verder verkort tot *Sjma*) van een gebed dat het centrum vormt van de ochtend en avonddienst. De eerste zin beschrijft de essentie van het monotheistische Joodse geloof: “Hoor Israel, de Eeuwige, onze God, de eeuwige is één,” Devariem (Deut.) 6:4. Over het algemeen wordt deze zin als de belangrijkste uit de hele dienst gezien. Bij uitbreiding wordt de term *Sjma* gebruikt voor het samenhangend deel van het gebed dat niet alleen deze zin uit Devariem bevat maar ook het vervolg, Devariem 6:5–9, en verder Devariem 11:13-21, en Be-Midbar (Num.) 15:37–41.

Herkomst

In oorsprong bestond het *Sjma* alleen uit het ene vers Devariem 6:4 (zie Talmoed Bavli Soekkot 42a en Berachot 13b). De twee groot gedrukte / geschreven letters in deze zin (ajin ו en dalet ד) vormen samen het woord "עד," getuige. Door deze zin te zeggen wordt men een levend getuigenis van de waarheid van deze tekst.

Ve-ahavta

De volgende verzen leggen de nadruk op de plicht God lief te hebben met al je menselijke mogelijkheden. Verder op de plicht deze woorden door te geven aan je kinderen, en op de plicht deze woorden bij voortdurende in ere te houden (in de gebeden, tefillien, mezoza).

Ve-haja im sjamoa

In deze passage komen beloning en straf aan de orde.

Va-jomer

In dit laatste citaat is er specifiek sprake van de verlossing.

De lofzeggingen

De lofzeggingen voor en na het eigenlijke *Sjma* worden traditioneel toegeschreven aan de mannen van de Grote Vergadering, dus in de periode van het herstel van de Tempel, en ze zijn dus afkomstig uit de liturgie gehanteerd in de Tweede Tempel.

Tijdens sjacharit zijn er twee lofzeggingen voor het *Sjma* en één erna; dit gebruik is gebaseerd op Misjna Brachot, 1,4, waar we lezen: “ 's morgens zegent men twee maal ervoor en één maal erna, 's

avonds zegent men twee maal ervoor en twee maal erna.” Op deze wijze voldoet men, met zeven lofzeggingen, aan hetgeen er staat in Tehilliem 119:164: Zeven maal per dag zing ik uw lof.

3.5 Emet Ve-Jatsiev

Emet Ve-jatsiev (אמת ויציב, waar en zeker) is de lofzegging gezegd na het *Sjma* in Sjachariet. Het eerste woord, אמת (*emet*) wordt in de voordracht verbonden met het slot van het *Sjma*, omdat vanouds een onderbreking tussen beide verboden is (vgl. Misjna Tamied 5:1). In Tehilliem 92:3 staat: “om in de morgen te getuigen van Uw liefde en in de nacht van Uw trouw,” en volgens Talmoed Bavli Berachot 12a heeft men niet aan die verplichting voldaan wanneer niet de lofzegging “*Emet Ve-jatsiev*” is gezegd.

3.6 Amida, zie aparte behandeling Amida

4 Afsluiting

4.1 Tachanun

Tachanun (תחנון "smeking"), of *nefillat apayim* (נפילת אפים "het op het gezicht vallen") wordt niet gezegd op Sajbbat en Feestdagen. De gewoonte bestaat om 's maandags en donderdags een langere versie te zeggen. Op de andere dagen bestaat Tachanun uit twee (in sommige gemeenten drie) paragrafen. In veel Asjkenazische synagogen bestaat het eerste deel uit ii Sjmoel 24:14, gevolgd door Tehilliem 6:2-11, volgens de traditie door Davied gedicht toen hij ziek was. Het tweede deel, *sjomer jisrael* (שומר ישראל, “Bewaarder van Israel”) wordt rechttop zittend gezegd. In veel gemeenten gaat men na de woorden *ve-anachnu lo neda* (ואנחנו לא נדע "en wij weten niet") staan. Na Tachanun volgt half Kaddiesj. 's Maandags en donderdags wordt voor de langere tekst nog Tehilliem 78:38 toegevoegd. Tachanoen wordt dan staande gezegd. Dit deel van het gebed vertoont verschillen in de verschillende tradities. De langste versie is te vinden bij de Asjkenaziem, Sefardische en Chassidische zijn wat korter maar vergelijkbaar; veel korter is de Italiaanse versie.

Achtergrond

Tachanoen is gebaseerd op Daniel 9:3 en Melachim (Kon.) i 8:54, waar blijkt dat gebed altijd door smeking gevolgd moet worden. Op grond hiervan werd op dit punt in de dienst persoonlijk smeekgebed ingevoegd (vgl. Bab. Talmoed, Berachot 16b). In de 14e eeuw is dit spontane gebed geformaliseerd tot het huidige Tachanoen.

4.2 Tora lezing

Tora lezing (קריאת התורה, *Kriat Ha-Tora*) betekent in principe alleen het lezen uit de Tora-rol, maar de term duidt meest ook op de gehele ceremonie: het uitnemen van de rol uit de Aron, het ronddragen

ervan, etc. Tot het terugplaatsen in de Aron. Publieke voorlezing uit de Tora is ingesteld door Ezra, zoals beschreven in Nechemja, maar ook eerder al werd er aandacht aan besteed, vgl. Devariem (Deut.) 31:10–13. Op maandag en donderdag leest men kleinere delen en op Sjabbat de gehele weekafdeling.

4.3 Asjre zie boven

4.4 Psalm 20

De 70 woorden in deze psalm worden als symbool gezien van de 70 jaar tussen de val van de Eerste Tempel en de bouw van de Tweede Tempel. Na de val van de Tweede Tempel is deze tekst toegevoegd aan de liturgie om de treurnis van de afwezigheid van de Tempel te benadrukken. Deze psalm wordt niet gelezen op Sjabbat, Feestdagen, Rosj Chodesj, Chol ha-Moëd, Tisja be-Av, Channoeka, Poerim, en de dagen voor Jom Kipper en Pesach.

4.5 Uva letzion

U-va le-tzion (וְבֵא לְצִיּוֹן "er zal naar Tsion komen [een verlosser]") zijn de eerste woorden van het afsluitende gebed in de ochtenddienst. Volgens de Shulchan Aruch, Orach Chaim 132, mag men de synagoge niet voor dit gebed verlaten. Het gebed bestaat uit een aantal Bijbelverzen met daarin de *Kedoesja* (en de Aramese vertaling ervan), en twee oude gebeden waarin gevraagd om verlichting en verlossing.

4.6 Alenoe

Alenoe (עֲלִינוּ, "het is onze plicht [te prijzen]") wordt gezegd aan het slot van alledrie de dagelijkse diensten. Traditie schrijft de tekst toe aan Josjoea ten tijde van de verovering van Jericho, maar andere tradities schrijven het toe aan de mannen van de Grote Vergadering. Zeker is wel dat het stamt uit de tijd voor de val van de Tweede Tempel. Alenoe is al een vast onderdeel van sjachariet in de Machzor Vitry, dus in de eerste helft van de 12de eeuw.

Gebruik

Aleinu wordt staande gezegd, onder meer omdat de eerste en laatste letter samen (weer) עד, "getuige," vormen, en een getuige staat wanneer hij getuigenis aflegt.

4.7 Sjier Sjel Jom

Sjier Sjel Jom (שִׁיר שֶׁל יוֹם, "het lied van de dag") is de psalm die dagelijks aan het einde van sjachariet gezegd wordt. Voor elke weekdag is er een eigen psalm:

zondag: Tehilliem 24.

maandag: Tehilliem 48.

dinsdag: Tehilliem 82.

woensdag: Tehilliem 94, veelal gevolgd door de eerste verzen van Tehilliem 95.

donderdag: Tehilliem 81.

vrijdag: Tehilliem 93.

Sjabbat: Tehilliem 92.

4.8 Kaddiesj

Het centrale thema van het *Kaddiesj* (קדיש, “heilig”) is de heiliging van Gods Naam, vgl. De centrale zinsnede *jehe sjemeh rabba mevarach le-alam u-le-alme almaja* (יְהִי שֵׁמֶה רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמָא דְּלִילָא, “Zijn grote Naam zij gezegend voor altijd en tot in alle eeuwigheid”), gebaseerd op de Targum-tekst van Bresjiet (Gen.) 49:2 en Devariem (Deut.) 6:4: יְהִי שֵׁמֶה רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמָא דְּלִילָא. In de dienst wordt deze tekst een aantal keren voorgedragen op de scheiding van onderdelen van de dienst.

Variaties

De verschillende versies van het Kaddiesj zijn de volgende:

Chatsi Kaddiesj (חצי קדיש, "Half Kaddiesj") of *Kaddiesj Le-ela* (קדיש לעלא);

Kaddiesj Jatom (קדיש יתום, "wezen- Kaddiesj") of *Kaddiesj Jehe Sjelama Rabba* (קדיש יהא שלמא רבא), vaak aangeduid met *Kaddiesj Avelim* (קדיש אבליים, “Kaddiesj van de rouwenden”);

Kaddiesj Sjalem (קדיש שלם, "Compleet Kaddiesj") of *Kaddiesj Titkabbal* (קדיש תתקבל);

Kaddiesj de-Rabbanan (קדיש דרבנן, "Kaddiesj van onze Rabbijnen") of *Kaddiesj al Jisrael* (קדיש על ישראל);

Kaddiesj achar Ha-kevoera (קדיש אחר הקבורה, "Kaddiesj na de Begrafenis"), ook wel *Kaddiesj de-Ithadata* (קדיש דאתהדתא) naar één van de eerste, belangrijke, woorden in deze versie;

Kaddiesj achar Hasjlamat Masechet (קדיש אחר השלמת מסכת, "Kaddiesj na het afsluiten van een tractaat"), deze versie is bij de Sefardim gelijk aan het Kaddiesj de-Rabbanan";

Het Half Kaddiesj wordt gebruikt om de delen van de dienst te signaleren, direct voor Barechoe, tussen Sjma en Amida en na de Tora-lezing. Het Kaddiesj de-Rabbanan wordt gezegd na ieder deel van de dienst dat citaten uit Misjna of Talmoed bevat, in verband met de oude functie van afsluiting van een studie-bijeenkomst. Kaddiesj Titkabbal was in oorsprong het einde van de dienst, waar later echter weer enkele passages en hymnen achter zijn gevoegd.

4.9 Een Ke-Elohenoe

Een Ke-Elohenoe (אין כאלהינו, "er is niemand met onze God te vergelijken") wordt aan het slot van Sjachariet gezongen in Israel en in de Sefardische rite. Bij de Asjkenaziem buiten Israel wordt het alleen gezegd aan het einde van de dienst op Sjabbat en Feestdagen, tegen het slot van Moesaf.

Achtergrond

Alle 20 zinnen in dit gebed tellen als een zegenspreuk. Men moet iedere dag 100 berachot zeggen. Door de week zegt men driemaal de Amida, die 19 berachot omvat, zodat men hiermee alleen al aan 57 berachot komt. Echter op Sjabbat en Feestdagen bestaat de Amida uit 7 berachot, zodat het veel lastiger wordt op één dag de 100 te bereiken. Met de 20 extra berachot uit dit gebed wordt dit doel weer eenvoudiger bereikt.